

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
Факультет управління персоналом, соціології та психології

Кафедра соціоекономіки та управління персоналом
ОСВІТНЬО ПРОФЕСІЙНА

ПРОГРАМА

Менеджмент соціальної сфери

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

073-Менеджмент

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Розвиток волонтерського руху в Україні»

здобувача: Смоляр Вікторія Вячеславівна

Науковий керівник: доцент кафедри соціоекономіки та управління персоналом

Кирилюк Володимир Вікторович

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: доктор економічних наук,
професор Лопушняк Г.С.

(підпис)

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет управління персоналом соціології та психології

Кафедра управління персоналом та економіки праці

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Менеджмент соціальної сфери
073 - Менеджмент

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ О.В. Кир'янова

(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Г.С. Лопушняк

(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 20__ р.

_____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Смоляр Вікторії Вячеславівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

очної (денної) форми навчання

очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему **«Розвиток волонтерського руху в Україні»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від " _____ " _____ 20__ р. № _____

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(назва розділу)

Розділ 2

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

(назва розділу)

Об'єкт дослідження:	Волонтерський рух в Україні.
Предмет дослідження:	Робота волонтерських організацій під час кризових подій в Україні.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи полягає в дослідженні розвитку волонтерської діяльності в Україні, а особливо його активізації під час війни.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1

Дослідити поняття «волонтерство», його елементи та генезис;

Систематизувати напрями і форми волонтерства;

У розділі 2

Проаналізувати показники волонтерської діяльності в Україні;

здійснити аналіз проблеми та перешкод розвитку волонтерства в Україні;

оцінити волонтерський рух в умовах воєнного стану;

У розділі 3

Надати рекомендації щодо забезпечення умов розвитку волонтерського руху .

Завдання підготував
науковий керівник

Кирилюк В.В.

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Завдання одержав
здобувач

« _____ » _____ 20__ р.

Смоляр В.В.

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 20__ р.

Реферат

РОЗВИТОК ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Робота складається з 3 розділів, перший розділ містить собі 3 підпункти, а в другому та третьому розділі по 2 підпункти. Перший розділ висвітлює, другий розділ є аналітичним, третій - рекомендаційним. Обсяг дипломної роботи - 55 аркушів, включаючи список використаних джерел та додатки. У дипломній роботі є 5 рисунків та 4 таблиці. Під час написання використано 26 джерел.

Об'єктом дослідження є: волонтерський рух в Україні.

Предметом дослідження є: – робота волонтерських організацій під час війни в Україні.

Мета: кваліфікаційної бакалаврської роботи полягає в дослідженні розвитку волонтерської діяльності в Україні, а особливо його активізації під час війни.

Завдання є:

- дослідити сутність та поняття «волонтерство»;
- систематизувати напрями і форми волонтерської діяльності;
- визначити роль правових основ діяльності волонтерства в Україні;
- провести аналіз досвіду світової волонтерської діяльності
- проаналізувати чинники, які мотивують людей долучатись до волонтерської діяльності.
- вивчити ефективні підходи та методи, які використовуються волонтерськими організаціями під час війни.

Методи дослідження: Статистичний аналіз: збір та аналіз статистичних даних про розвиток волонтерства в Україні. Дослідження в інтернеті: аналіз веб-сайтів, соціальних мереж та інших онлайн-ресурсів, що стосуються волонтерської діяльності в Україні та в світі.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження : може полягати в розкритті нових аспектів та поглядів на проблему, знайденні нови

рішень або пропозицій для вдосконалення волонтерської діяльності в Україні, а також у запровадженні нових підходів до використання волонтерської праці.

Ключові слова: Волонтерство, благодійність, міжнародне волонтерство, соціальна допомога

В і д г у к

про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувачки заочної форми навчання 4 курсу, 1 групи ОП «Менеджмент
соціальної сфери» факультету управління персоналом, соціології та психології

Смоляр Вікторії В'ячеславівни

на тему: *Розвиток волонтерського руху в Україні*

1. Актуальність теми: Волонтерський рух є необхідним елементом будь-якої демократичної країни у світі. Розвинення волонтерської діяльності свідчить про наявність активного громадянського суспільства та високий рівень соціальної свідомості. У сучасному українському суспільстві поширюються демократичні цінності, а створення волонтерського руху є ознакою свідомого суспільства, яке прагне до миру та безпеки своїх громадян. Технічний, економічний та соціальний розвиток призводять до виникнення проблем, які державні інститути не можуть вирішити самостійно.

Тому, благодійні організації та волонтери допомагають людям з обмеженими можливостями, борються з безробіттям, сирітством та іншими соціальними проблемами. Волонтерство базується на таких людських якостях, як толерантність, миролюбивість, щедрість і добропорядність. В сучасних умовах України необхідно більше волонтерів та некомерційних організацій, які б зосередили свої зусилля на вирішенні соціальних проблем. Під час кризових ситуацій, таких як війна на Сході, повномаштабне вторгнення, підтримка волонтерів має велике значення для забезпечення необхідних потреб населення та покращення якості життя.

2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи:

- В 1-му розділі повно висвітлені теоретичні аспекти досліджуваної теми.
- Дотримано адресності наведеної в 1-му розділі КБР інформації: на кожне твердження, кожен цифровий матеріал та факт тощо є посилання з зазначенням автора та номера джерела в списку літератури. Є посилання на усі зазначені в списку літератури джерела.
- Критично проаналізовано наведену інформацію: кожне твердження, кожен цифровий матеріал, факт тощо проаналізовані з визначенням позитивних та негативних моментів.
- Наведено власну авторську позицію щодо критично проаналізованої інформації та способів розв'язання виявлених проблем.
- В розділі 2 використана тільки та інформація, яка сприяє досягненню цілей аналізу.
- Розділ 2 містить фактологічне підтвердження актуальності предмета дослідження для конкретної організації.
- Аналіз актуальності предмета дослідження та стану справ з досліджуваної теми представлений текстом, таблицями, рисунками та відповідними тлумаченнями і висновками.
- 2 – й розділ закінчується систематизацією виявлених проблем і причин.

- В 3-му розділі висвітлено усі можливі рекомендації щодо усунення виявлених у ході аналізу проблем. Усі рекомендації мають тісний зв'язок з виявленими в аналітичній частині КБР проблемами.
- У роботі дотримано логічності в ланцюгу тема-об'єкт-предмет-мета-завдання-висновки.
- Актуальність дослідження обґрунтована та пов'язана з об'єктом дослідження.
- Вступ та реферат містять усі необхідні елементи.
- Висновки повністю, але стисло відображають зміст КБР і власні здобутки автора щодо досліджуваної теми.
- Текст КБР та ілюстративні матеріали оформлено відповідно до вимог.

3. Наявність самостійних розробок автора. Підібрано інструментарій для аналізу. Здійснено аналіз волонтерського руху в Україні та світі. Надано пропозиції щодо рекомендації щодо забезпечення умов розвитку волонтерського руху.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій. полягає у розкритті сутності та важливості волонтерства та волонтерського руху. У даній роботі було проведено узагальнюючий аналіз щодо показників волонтерської діяльності в Україні в умовах воєнного стану. Відображені проблеми та перешкоди розвитку волонтерського руху.

У роботі було проведено аналіз, який має прикладне значення для поліпшення розвитку волонтерства. Рекомендації, наведені в роботі, можуть бути використані на практиці.

5. Наявність недоліків:

- Наявні недоліки в оформленні графічного матеріалу.
- Наявні стилістичні порушення оформлення тексту бакалаврської роботи.
- Недостатньо присутня власна авторська думка в теоретичній частині роботи.
- Наявні недоліки в аналітичній частині роботи, недостатньо використано статистичні дані та графічний матеріал.
- Не завжди є достатнім чи коректним обґрунтування характеристик висунутих пропозицій.
- Незначні недоліки в оформленні списку літератури;

6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: робота допущена до захисту з оцінкою **54** бали.

Науковий керівник: доцент, кандидат економічних наук

_____ Кирилюк В.В.
 (підпис) (прізвище, ініціали)
 “ ” _____ 20__ р

Рецензія

на кваліфікаційну бакалаврську роботу здобувача вищої освіти

Смоляр Вікторії В'ячеславівни

на тему: *Розвиток волонтерського руху в Україні*

Актуальність теми кваліфікаційної роботи і доцільність її розроблення

Дипломна робота, присвячена волонтерському руху в Україні та світі, виявляє високу актуальність та доцільність її розроблення. Волонтерство стає все більш популярним явищем, що викликає зацікавленість як у наукових дослідженнях, так і у громадськості. Робота розкриває значущість волонтерського руху як соціального феномена та аналізує його вплив на суспільство. В роботі добре обґрунтовано необхідність вивчення даної теми та показує її релевантність українському контексті.

Якість проведеного дослідження

Дослідження, проведене в рамках дипломної роботи, виявляється якісним та докладним. В даній роботі використовується різноманітні методи дослідження, такі як літературний аналіз, опитування, що сприяє глибшому розумінню волонтерського руху. Дослідження засноване на достовірних джерелах та охоплює як український, так і міжнародний досвід. Також присутній аналіз результатів дослідження та обґрунтовані висновки, що додає науковій вагомості роботі.

Позитивні риси кваліфікаційної роботи

Дипломна робота має кілька позитивних рис, що варто відзначити. По-перше, детально розглядається історичний розвиток волонтерського руху як в Україні, так і в світі, що дозволяє уявити повну картину розвитку цього явища. По-друге, робота включає аналіз різних форм волонтерської діяльності та їх впливу на суспільство, що дає можливість зрозуміти різноманітність цього руху та його корисність. Крім того, дипломна робота включає порівняння українського волонтерського руху з міжнародними практиками, що дозволяє виділити особливості та перспективи розвитку волонтерства в Україні.

Зауваження

Суттєвих зауважень не виявлено

Практична значимість висновків і рекомендацій

У дипломній роботі на тему "Волонтерський рух в Україні та світі" запропоновані висновки та рекомендації мають значущий практичний потенціал і можуть сприяти подальшому розвитку волонтерського руху.

Рецензент: Координатор благодійного фонду «Starenki»

Марина Бойко

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	5
1.1. Сучасні підходи до розуміння волонтерства	5
1.2. Зміст, напрями та форми роботи волонтерів	9
1.3. Правові основи діяльності волонтерства в Україні	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ	21
2.1. Основні показники волонтерської діяльності в Україні	21
2.2. Оцінка стану розвитку волонтерського руху	26
РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УМОВ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ	34
3.1. Зарубіжний досвід розвитку волонтерського руху	34
3.2. Заходи щодо забезпечення умов розвитку волонтерського руху	40
ВИСНОВОК	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50

ВСТУП

Актуальність теми: є дуже важливою через те, що протягом останніх дев'яти років в Україні волонтерський рух став надзвичайно значущою ознакою активного громадянського суспільства. Його широке поширення та спонтанний характер прояву особливо добре відображаються під час кризових ситуацій, тому досить важливо вивчити динаміку його розвитку та поширення серед населення України.

Волонтерський рух є необхідним елементом будь-якої демократичної країни у світі. Розвинення волонтерської діяльності свідчить про наявність активного громадянського суспільства та високий рівень соціальної свідомості. У сучасному українському суспільстві поширюються демократичні цінності, а створення волонтерського руху є ознакою свідомого суспільства, яке прагне до миру та безпеки своїх громадян. Технічний, економічний та соціальний розвиток призводять до виникнення проблем, які державні інститути не можуть вирішити самостійно.

Тому, благодійні організації та волонтери допомагають людям з обмеженими можливостями, борються з безробіттям, сирітством та іншими соціальними проблемами. Волонтерство базується на таких людських якостях, як толерантність, миролюбивість, щедрість і добропорядність. В сучасних умовах України необхідно більше волонтерів та некомерційних організацій, які б зосередили свої зусилля на вирішенні соціальних проблем. Під час кризових ситуацій, таких як війна на Сході, повномаштабне вторгнення, підтримка волонтерів має велике значення для забезпечення необхідних потреб населення та покращення якості життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато відомих українських та зарубіжних науковців звернули увагу на різні підходи до визначення та розуміння сутності понять "волонтер" та "волонтерська діяльність". Серед таких науковців можна назвати Т. Ляха (2016), І. Звереву (2015), Л. Буркова (2019), З. Бондаренка (2015), Н. Вайніловича (2015), А. Вегеріну (2019), Л. Ворначеву

(2015), Л. Камінську (2016), Н. Кордонець (2019), О. Безпалько (2015), А. Капську (2015), І. Юрченка (2014) та інших.

Мета: дипломної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних та прикладних аспектів функціонування волонтерського руху.

Основним завданням є:

- дослідити сутність та поняття «волонтерство»;
- систематизувати напрями і форми волонтерської діяльності;
- визначити роль правових основ діяльності волонтерства в Україні;
- провести аналіз досвіду світової волонтерської діяльності
- проаналізувати чинники, які мотивують людей долучатись до волонтерської діяльності.
- вивчити ефективні підходи та методи, які використовуються волонтерськими організаціями під час війни

Об'єкт дослідження – волонтерський рух в Україні.

Предмет дослідження – робота волонтерських організацій під час війни в Україні.

Методи дослідження: При написанні кваліфікаційної роботи застосовуються: метод порівняльного аналізу та синтезу. Для класифікації основних аспектів волонтерської діяльності та виявлення ознак, за якими держава регулює роботу волонтерських організацій, використовується метод типологізації. Щодо пояснення чинників утворення та розвитку волонтерства використовується порівняльно-історичний аналіз. Крім того, для визначення спільних і відмінних рис у роботі волонтерських організацій в Україні та інших країнах проводиться порівняння.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Сучасні підходи до розуміння волонтерства

Розпочати дослідження волонтерства рекомендується з вивчення його етимології. Термін "волонтер" походить від латинського "voluntarius", що означає "воля" або "бажання", а з англійської мови перекладається як "voluntary" - "добровільний" або "добровільний учасник". Волонтер - це особа, яка допомагає іншим за власним бажанням і вільно віддає свій час на здійснення суспільно-корисної діяльності. В деяких наукових джерелах згадується французьке походження слова "волонтер" - "volontaire", що перекладається як "доброволець" або "бажаючий".

Усі вищезазначені визначення є правильними та можна знайти їх в енциклопедичному словнику, де вказується, що волонтер - це особа, яка добровільно надає допомогу людям. Також волонтер - це фізична особа, яка безоплатно займається благодійною діяльністю, надаючи послуги громадянам, організаціям та суспільству в цілому.

За поглядами І. Д. Звереві, волонтерство можна охарактеризувати як безоплатну добродійну діяльність, яку віддають своєю ініціативою фізичні особи з метою покращення благополуччя спільноти та суспільства в цілому, без будь-яких перспектив кар'єрного зростання чи фінансової винагороди. Волонтер - це людина, яка віддає свій час та зусилля безоплатно для надання соціальної допомоги та послуг інвалідам, хворим, а також особам та групам, які опинилися в складних життєвих обставинах [1].

Таблиця 1.1. Визначення поняття волонтерство

№	Визначення	Автор
1	Волонтерство - це форма добровільної діяльності, що ґрунтується на інтересі та бажанні особистої участі в розв'язанні соціальних проблем та задоволенні потреб інших людей, громади чи суспільства в цілому.	Т.Лях

2	Волонтерство - це форма безоплатної добровільної діяльності особи або групи осіб, спрямована на надання допомоги, підтримки, розвитку чи захисту інших осіб, громади чи суспільства в цілому.	І. Зверева
3	Волонтерство - це активна участь особи у суспільно-корисній діяльності, здійснювана без оплати, яка має на меті допомогу, підтримку та розвиток інших осіб або соціальних груп.	Л.Бурлакова
4	Волонтерство - це форма добровільної діяльності, що базується на безкорисливості та бажанні змінити оточуючий світ на краще через надання підтримки, допомоги та покращення життєвих умов інших осіб.	З.Бондаренко
5	Волонтерство - це активна участь особи у суспільній діяльності, яка здійснюється за власним бажанням і має на меті надання безоплатної допомоги, сприяння розвитку та покращенню якісних характеристик життя інших осіб.	Н. Вайнілович

Джерело:Складено автором на основі [1;2;6;25;26]

Волонтерський рух сьогодні виступає не тільки як вияв людяності та взаємодопомоги, але й як ознака розвинутого суспільства. Важливу роль у формуванні сучасної держави відіграє можливість існування та функціонування волонтерського руху. Він становить одну з основ для будівництва та розвитку громадянського суспільства, яке є головною метою сучасної спільноти.

Для того, щоб дослідити історію виникнення та розвитку волонтерського руху в загальному розумінні та в Україні зокрема, потрібно спочатку з'ясувати, що саме означає термін "волонтерство". Проте, проблема полягає в тому, що

відсутнє чітке та комплексне визначення цього поняття. Багато науковців вважають, що волонтерство є тотожним благодійності, роботі соціальних центрів та добровільній найманій праці. Визначення поняття "волонтерство" є необхідним для того, щоб чітко визначити його межі та методологію дослідження. Значення цього явища в суспільстві зростає з кожним днем, і активна діяльність волонтерів є індикатором ефективності роботи соціальних інститутів. В Україні функціонує багато волонтерських та суміжних організацій, проте важливо розрізняти добровільну діяльність та волонтерство. Для написання даної статті автор користувався законодавчими та міжнародними нормативно-правовими актами, що є відносно рідкісним випадком, оскільки головною метою волонтерської діяльності є надання допомоги всім, хто її потребує, але не може цього забезпечити самостійно. Визначення волонтерства можна знайти в актуальних міжнародних законодавчих документах. Одним з найбільш нових та актуальних є Загальна декларація про волонтерську діяльність, яка була прийнята на XVI Всесвітній конференції волонтерів у 2001 році в Нідерландах.

У документі зафіксовані головні принципи, якими керуються волонтери та волонтерські організації, включаючи визнання рівності всіх людей, повагу до культури та гідності, надання безкоштовної допомоги та сприяння задоволенню потреб особистості та колективу, розвиток здібностей та ініціативи та перетворення волонтерства на засіб набуття нових знань та навичок. Крім того, важливі результати досліджень Міжнародної експертної групи з волонтерства та соціального розвитку, які можуть бути корисними для покращення практики волонтерства та допомогти забезпечити успіх ініціатив в цій сфері.

У 1999 р. група визначила три ключові особливості діяльності волонтерів:

- 1) така діяльність обов'язково має бути неприбутковою;
- 2) волонтерська діяльність повинна бути виключно добровільною, що включає відсутність примусу, спонукання та прояв особистої волі людини;

3) діяльність волонтера має бути корисною. При цьому, користь має бути спрямована не тільки волонтеру, однак і іншим людям, певним категоріям осіб, конкретним індивідуумам чи суспільству загалом.

Волонтерська діяльність має різноманітні форми, починаючи від традиційних актів взаємодопомоги до масових зусиль тисяч людей, спрямованих на подолання наслідків стихійних лих, врегулювання конфліктів та боротьбу з бідністю.

Волонтерську діяльність можна розділити на такі напрямки:

1) Взаємодопомога або самодопомога, коли люди надають волонтерську допомогу іншим членам своєї соціальної групи або спільноти.

2) Благодійність або служба на користь інших, коли першочерговим отримувачем допомоги є третя сторона, а не самі волонтери. Участь і самоврядування, коли волонтери беруть участь у процесі управління, починаючи від представництва в дорадчих органах уряду до участі в місцевих проектах розвитку.

3) Просвітництво або поширення інформації про різні питання, що стосуються певних груп суспільства.

Слід зазначити, що волонтерство надає повну свободу участі, що означає відсутність обмежень на основі релігії, етнічності, віку, політики або місцезнаходження. Це свідчить про те, що кожна людина має можливість брати участь у добровільних акціях.

Волонтерство є добровільною діяльністю, яка передбачає активну участь людей у соціально-корисних проектах та ініціативах. Волонтери можуть допомагати в різних сферах життя, включаючи охорону здоров'я, освіту, соціальну допомогу, культуру та мистецтво, спорт та багато іншого.

Одним з ключових аспектів волонтерства є його безплатний характер. Волонтери не отримують фінансової винагороди за свою роботу, а здійснюють її на добровільних засадах. Волонтерство також передбачає відсутність будь-яких формальних вимог до волонтерів, таких як освіта чи досвід роботи. Кожна

людина може взяти участь у волонтерській діяльності, якщо вона має бажання та можливість допомогти.

Ядро такої діяльності - виключно потреба реалізації моральних цінностей. Визначення поняття волонтерства також передбачене в українському законодавстві. Так, у Законі України «Про соціальні послуги» зазначається, що волонтер – це фізична особа, яка добровільно здійснює благодійну, неприбуткову та вмотивовану діяльність, що має суспільно корисний характер [2], [3].

Отже, після дослідження законодавчої бази та літературних джерел, можна зробити висновок та запропонувати визначення терміну "волонтерство".

Участь у волонтерському русі може стати для людей джерелом задоволення та внутрішньої мотивації. Волонтерство дозволяє людям розвивати свої навички та здібності, знайомитися з новими людьми та змінювати світ навколо себе. Більш того, волонтерство може мати позитивний вплив на самооцінку та ставлення до життя в цілому, допомагаючи людям знайти сенс та цінності у своєму житті.

1.2. Зміст, напрями та форми роботи волонтерів

Волонтерський рух в Україні сьогодні став об'єктом захоплення багатьох країн світу, які вважають його унікальним явищем. Великий розквіт волонтерської діяльності в Україні припав на період Революції Гідності та початку конфлікту на Донбасі. Саме в цей складний час волонтерський рух став силою, що об'єднала суспільство, створила ефективну структуру громадських організацій, які взяли на себе вирішення найактуальніших і болючих проблем країни.

Існує безліч способів участі в волонтерській діяльності, починаючи від фарбування парканів та роздачі листівок до приготування їжі та надання притулку. У зв'язку зі зростанням людських потреб і нестачею державних ресурсів для їх задоволення, почали з'являтися благодійні організації, які

самостійно займаються цими питаннями. Важливо розуміти, що кожен вид волонтерської діяльності, незалежно від специфічної сфери або виду допомоги, вимагає певних кваліфікаційних навичок, хоча б базового рівня, у волонтера. Наприклад, неможливо працювати з тваринами, не маючи необхідних знань про правильне поводження з різними видами тварин.

Волонтерська діяльність допомагає людям розвивати свої навички та здібності, забезпечує їх соціальну інтеграцію та має значний вплив на суспільство. Крім того, щоб підвищити якість підготовки волонтерів, потрібно використовувати сучасні технології навчання. [4].

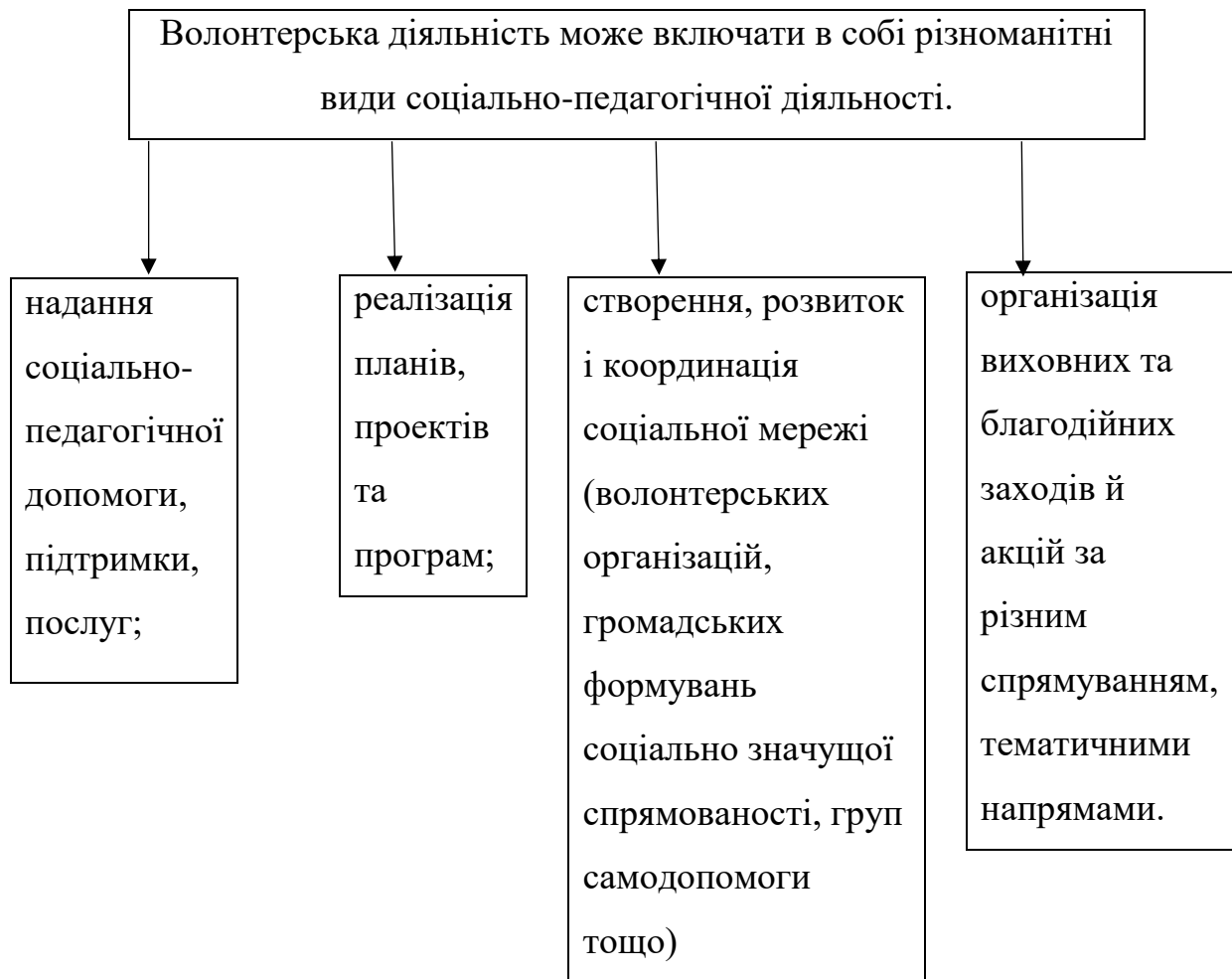

Рисунок 1. Види соціально-педагогічної діяльності

Джерело: Складено автором на основі [4]

Цим підходом стають зрозумілими напрями діяльності волонтерів, які включають:

- Створення служби соціального патронажу дітей-інвалідів з метою сприяння їх спілкуванню та реабілітації.
- Діагностично-корекційна робота з учнями загальноосвітніх закладів.
- Превентивна робота для попередження та профілактики негативних явищ серед неповнолітніх і молоді.
- Організація змістовного дозвілля учнів та студентів міста.
- Робота на вулиці з дітьми та молоддю, що потребують соціальної підтримки.
- Реалізація програм соціального партнерства.
- Розширення зовнішніх зв'язків та залучення ресурсів для вирішення проблем у громаді.
- Проведення соціологічних досліджень щодо умов проживання літніх людей

Волонтери залучаються до реалізації волонтерської діяльності в рамках національних і регіональних програм, спрямованих на охорону здоров'я, профілактику соціальних проблем населення, дитячої бездоглядності та безпритульності. Вони беруть участь у домашніх обстеженнях з метою виявлення дітей, які не відвідують школу, жебракують або живуть у неблагополучних сім'ях. Вони також проводять тести, анкетування та вікторини для дітей з метою виявлення соціальних проблем і допомагають організовувати соціальні та освітні заходи в позаурочний час.

Згідно з дослідженнями вчених, волонтерські організації можуть бути класифіковані в залежності від різних факторів, таких як: їх статус, суб'єктивні особливості членів волонтерської організації, стать учасників, масштаб дії, джерело фінансування та об'єкт волонтерської допомоги. [5].

Волонтери активно займаються допомогою дітям у професійному самовизначенні, що має вагому роль у їх соціальній адаптації. Вони надають різні форми підтримки у сфері профорієнтації, такі як організація групових заходів, індивідуальні консультації, проведення тестувань, організація ярмарок вакансій, семінарів, тренінгів та рольових ігор.

Волонтери використовують різноманітні методи, що застосовуються в тренінгових програмах, під час спілкування з різними групами людей:

- роботу в групі; простір без обмежень
- контракт-правила; обговорення;
- рольові ігри;
- індивідуальну роботу;
- роботу в малих групах;

В Україні волонтерська діяльність охоплює різноманітні напрями, включаючи надання соціальної допомоги, благодійництво, охорону природи, розвиток культури та спорту, підтримку прав людини та боротьбу з наслідками надзвичайних ситуацій. Соціологічні дослідження підтверджують, що український волонтерський рух в 2014 році відзначився неперевершеним масштабом та є важливим виявом громадської самоорганізації[6].

Зазначу, що в Україні волонтерство має важливе значення як для самої держави, так і для розвитку громадського сектору. Волонтерські організації здійснюють важливу роботу у різних галузях, допомагають вирішувати соціальні проблеми та забезпечувати підтримку тим, хто цього потребує. Крім того, волонтерство є важливим чинником виховання активної громадянської позиції, сприяє розвитку лідерських якостей та зміцненню співпраці між людьми різних професій та культурних традицій.

Напрями роботи волонтерів в Україні, які є найактуальнішими, включають:

1) Допомога в зоні конфлікту: Волонтери активно займаються збором та доставкою гуманітарної допомоги до зони бойових дій, надають медичну

допомогу постраждалим та підтримку для військових і цивільних осіб, які потерпають внаслідок конфлікту на Сході країни.

2) Допомога вимушеним переселенцям: Волонтери надають підтримку та допомогу людям, які були змушені покинути свої домівки через конфлікт або інші негативні обставини. Вони допомагають забезпечити житло, їжу, медичну допомогу, соціальну підтримку та інші необхідні ресурси. 3) Реабілітація та підтримка ветеранів: Волонтери працюють з ветеранами війни, надаючи їм психологічну підтримку, реабілітаційні послуги, підготовку до професійного зростання та інші види допомоги, щоб допомогти їм успішно інтегруватися в цивільне життя.

3) Соціальна допомога уразливим групам: Волонтери займаються допомогою людям, які потребують особливої підтримки, таким як діти-сироти, інваліди, люди похилого віку та інші уразливі групи. Вони надають соціальну підтримку, освітні та медичні послуги, організують заняття та розважальні заходи.

Волонтери активно займаються збором та транспортуванням ресурсів. Вони також надають медичну допомогу постраждалим внаслідок конфлікту. Крім того, волонтери допомагають вимушеним переселенцям, які були змушені залишити свої домівки через небезпеку. Не менш важливим є пошук зниклих безвісти осіб та звільнення полонених, що стали жертвами конфлікту. Актуальність цих напрямів роботи волонтерів зумовлена потребою у допомозі та підтримці постраждалих людей та вирішенні проблем, що виникають у зв'язку зі збройним конфліктом. Волонтерський рух є важливим компонентом вирішення цих проблем та надання необхідної підтримки.

Змістом роботи волонтерів є принесення корисної соціальної допомоги потребованим групам людей. Напрямки роботи волонтерів можуть різнитися в залежності від проекту або організації, для якої вони працюють. Загалом, волонтери можуть допомогти з проведенням програм, охорони прав та законних інтересів людей, а також з прийняттям рішень та розробкою програм. Форми

роботи волонтерів можуть включати постійні проекти, або проекти з обмеженим часом.

1.3. Правові основи діяльності волонтерства в Україні

Правові основи діяльності волонтерства в Україні ґрунтуються на таких нормативно-правових актах:

1. Конституція України: Волонтерство визнається як важлива форма громадської діяльності, спрямована на захист та розвиток прав людини.

2. Закон України "Про волонтерство": Цей закон, прийнятий у 2011 році, встановлює загальні принципи та правила волонтерської діяльності, визначає права та обов'язки волонтерів та організацій, які їх координують. Закон регулює питання залучення, підготовки, захисту та соціального захисту волонтерів. [7]

3. Кодекс законів про працю України: Норми цього кодексу регулюють відносини, пов'язані з добровільною безоплатною працею, в тому числі волонтерською діяльністю.

4. Закон України "Про громадські організації": Цей закон встановлює правові основи функціонування громадських організацій, які можуть бути волонтерськими організаціями. [28]

5. Інші законодавчі акти: Додаткові правові норми, що регулюють волонтерство, можуть міститися в інших законодавчих актах, наприклад, у законах про благодійність, молодь, соціальний захист та інші. [27]

Ці правові основи забезпечують правовий статус волонтерів, регламентують їх діяльність та визначають права та обов'язки учасників волонтерського руху в Україні.

Волонтери можуть підпадати під дію законів про працю, оподаткування та цивільну відповідальність, що може створювати проблеми для волонтерів та організацій, які залучають їх до своєї діяльності. Закон про волонтерство в Україні був прийнятий з метою ефективного регулювання правовідносин, що виникають у процесі провадження волонтерської діяльності, сприяння розвитку волонтерського руху та підвищення якості надання волонтерської допомоги.

Закон уточнює терміни та права та обов'язки волонтерів і організацій, що залучають їх до діяльності, а також пояснює особливості відшкодування витрат, пов'язаних з наданням волонтерської допомоги. Закон також вніс зміни щодо добровільного страхування життя та здоров'я волонтерів на період надання волонтерської допомоги. [7].

Один з головних принципів волонтерства - це безплатність. Волонтери надають свою допомогу безкоштовно, без отримання будь-якої фінансової винагороди. Однак, це не означає, що волонтерство не потребує витрат. Волонтери можуть мати витрати на транспорт, харчування, проживання, спеціальну екіпіровку та інші потреби, які пов'язані з виконанням своїх обов'язків. Тому важливо, щоб волонтерам надавалася можливість відшкодувати ці витрати.

Крім того, волонтерство є важливим елементом розвитку громадянського суспільства. Волонтери допомагають різним організаціям і громадам у вирішенні соціальних, екологічних та економічних проблем. Волонтерство сприяє формуванню позитивних цінностей та поведінки, таких як взаємодопомога, толерантність та відповідальність.

Нарешті, волонтерство може бути вигідним для самого волонтера. Він може отримати досвід роботи в різних галузях, розвивати свої навички та вміння, знайомитися з новими людьми та отримувати задоволення від того, що допомагає іншим. Також волонтерство може бути корисним для подальшого розвитку кар'єри, оскільки воно дозволяє отримати цінний досвід та відповідні контакти.

Додатково до зазначених нормативно-правових актів, в Україні існує ряд ініціатив та програм, спрямованих на розвиток волонтерства і створення сприятливого середовища для його розвитку.

Ось деякі з них:

1. Національна стратегія розвитку громадянського суспільства: Ця стратегія містить заходи щодо підтримки та розвитку волонтерства як складової громадянського суспільства в Україні.

2. Програма підтримки волонтерського руху в Україні: Ця програма передбачає фінансову та організаційну підтримку волонтерських ініціатив та проектів.

3. Урядові програми та ініціативи: Уряд України сприяє розвитку волонтерства шляхом запровадження програм та ініціатив, спрямованих на підтримку волонтерських організацій та індивідуальних волонтерів.

4. Міжнародні стандарти та договори: Україна приєдналася до різних міжнародних стандартів та договорів, які стосуються волонтерства, таких як Європейська хартія волонтерства, що надають додаткову правову основу для розвитку та підтримки волонтерської діяльності.

Ці ініціативи та програми сприяють створенню сприятливого законодавчого та організаційного середовища для волонтерства в Україні, а також сприяють підвищенню усвідомлення суспільством про важливість та цінність волонтерської діяльності.

Зазначені нормативно-правові акти України створили умови для поширення волонтерського руху в країні, його розвитку та організаційного формування. В Україні волонтерство розвивається шляхом декількох ключових напрямків, що мають свої відмінні особливості:

- Одним з основних напрямків розвитку волонтерства в Україні є добровільна безоплатна праця волонтерів у громадських та некомерційних організаціях. Це охоплює різноманітні види допомоги, спрямовані на підтримку різних категорій населення у різних сферах, таких як освіта, розвиток та інші. Волонтерська діяльність дозволяє волонтерам будь-якого віку розвивати свій творчий та соціальний потенціал, реалізовувати себе і бути корисними для суспільства.

- Добровільна допомога державним установам у реалізації соціальної політики: волонтери залучаються до роботи з дітьми, молоддю з особливими потребами та людьми похилого віку в освітніх закладах та установах соціального забезпечення, що сприяє зміцненню соціальної сфери та поліпшенню якості життя населення. Волонтерство є формою творчого саморозвитку та навчання інших, але воно не є професійною діяльністю.
- Волонтерська діяльність з педагогічною спрямованістю сприяє розвитку особистості, її соціальній адаптації та духовному зростанню. Цей напрямок активно розвивається в середовищі дитячих та молодіжних об'єднань та груп в рамках центрів соціальних служб для сім'ї та молоді.

Крім того, нормативно-правові акти зобов'язують роботодавців не дискримінувати працівників, які беруть участь у волонтерській діяльності у неробочий час, і вимагають від державних установ надавати необхідні ресурси для підтримки та розвитку волонтерських ініціатив серед молодіжних організацій та інших некомерційних суб'єктів господарювання, що діють у межах своєї компетенції.

Таким чином, правові основи волонтерства в Україні створили передумови для поширення та розвитку цього руху.

Волонтерська діяльність охоплює широкий спектр напрямків, від надання допомоги населенню до сприяння соціальній політиці держави. При цьому, волонтерство сприяє самореалізації, соціалізації та особистісному розвитку волонтерів, особливо серед молоді та дітей. Відповідно до законодавства, роботодавці мають не дискримінувати працівників, які беруть участь у волонтерській діяльності у свій неробочий час, а державні установи повинні надавати ресурси для підтримки волонтерських ініціатив.

Відповідно до законодавства, волонтерська діяльність є добровільною, спрямованою на соціальну допомогу та не має комерційної мети. Волонтери

надають допомогу у формі різноманітних робіт та послуг, які вони виконують безоплатно.

Загалом ухвалення цього закону має як практичну мету — захистити право громадян України на вільну участь у волонтерській діяльності, так і символічну — підкреслити, що суспільство має цінувати безкорисливість і доброту до ближнього. Поки ці цінності залишаються невід’ємною частиною української культури, ми можемо бути впевнені, що духовне благодійництво тут процвітатиме ще багато років.

Законодавча база волонтерства стає особливо важливою, коли вона створює регулятиви для волонтерської діяльності. Регулювання волонтерської діяльності необхідне для забезпечення захисту волонтерів та відрізнення їх від найманих працівників. Національні закони мають встановлювати правові рамки функціонування волонтерських організацій та чітко визначати відмінності між волонтерською діяльністю та традиційними соціально-трудовими відносинами.

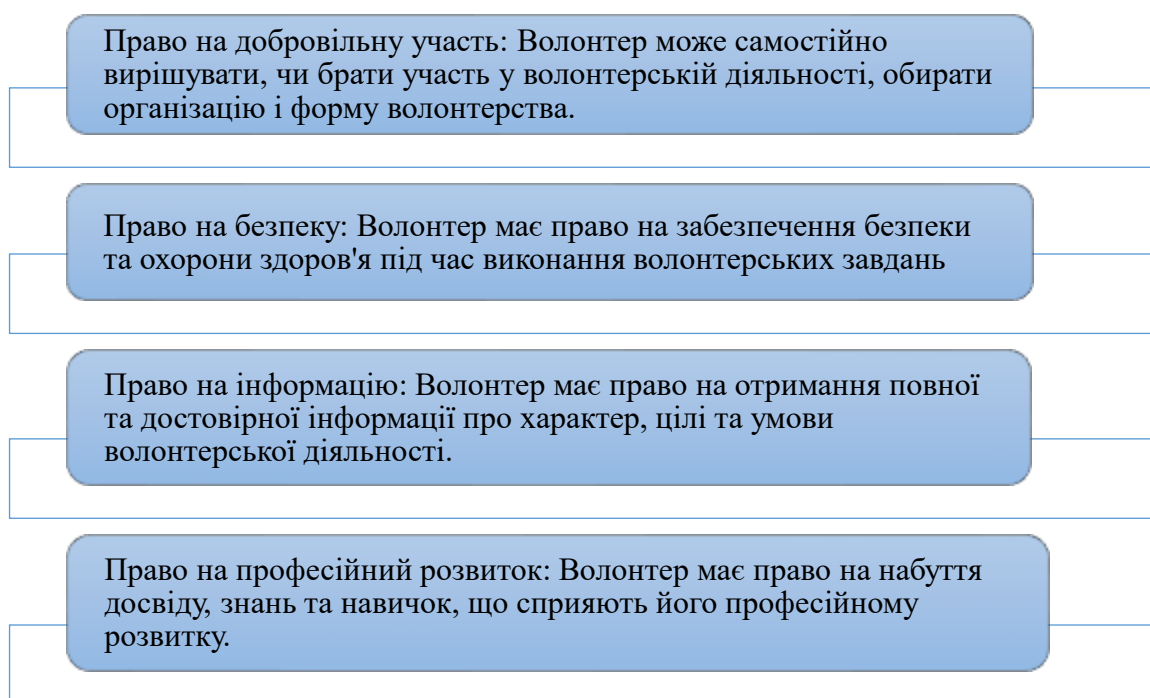

Рисунок 2. Права волонтерів:

Джерело: Складено автором на основі [7]

Індивідуальні особи, які є громадянами України, іноземці, або особи без громадянства та мають дієздатність, можуть зареєструватися як волонтери.. Проте, особи віком від 14 до 18 років не можуть надавати волонтерську допомогу в напрямках, визначених восьмим та дев'ятим пунктами третьої статті 1 зазначеного закону, а також у медичних закладах[7].

Україна почала свою історію незалежності у 1991 році, і протягом багатьох років після цього волонтерство не було настільки розповсюдженим і розвинутим, як зараз. Проте, певні події та фактори сприяли розвитку волонтерського руху та його масовості в Україні. Одним із ключових моментів, який стимулював розвиток волонтерства, була Революція Гідності, яка розпочалася у листопаді 2013 року. Масовий громадський рух, спрямований на захист демократичних цінностей, проти корупції та авторитаризму, залучив велику кількість волонтерів. Вони надавали медичну допомогу, забезпечували зброєю та необхідними речами протестувальників, організовували комунікаційну та інформаційну підтримку.

Після Революції Гідності, з початком конфлікту на сході України, волонтерство отримало ще більше значення. Волонтери активно допомагали воїнам АТО, забезпечували їх харчуванням, медичною допомогою, одягом та іншим необхідним обладнанням. Вони займалися евакуацією поранених, психологічною підтримкою та іншими формами допомоги, що допомогло зберегти життя та підтримати дух воїнів та їх родин. Розвиток волонтерства мав великий вплив на країну. Волонтери стали невід'ємною частиною соціальної та громадської сфери, їхні дії сприяють змінам у суспільстві та допомагають вирішувати актуальні проблеми. Вони грають важливу роль у забезпеченні гуманітарної допомоги тим, хто перебуває у складних ситуаціях, будь то воїни на передовій, біженці, постраждалі внаслідок природних катастроф або інших непередбачуваних подій.

Волонтерство допомагає залучати широку громадську увагу до соціальних проблем, сприяє формуванню громадського діалогу та підвищує свідомість

суспільства про важливі питання. Розвиток волонтерства також сприяє змінам в державних структурах. Волонтери беруть участь в роботі органів влади, виступають радниками з питань гуманітарної та соціальної допомоги, медичного обслуговування, технічного забезпечення та інших сфер. Їхні знання, досвід та експертиза допомагають вдосконалювати систему надання послуг та розвивати громадські ініціативи. У результаті, волонтерство стало суттєвою складовою громадянського суспільства в Україні. Воно зміцнює громадську активність, сприяє формуванню нових лідерів та створенню позитивних змін у країні. Волонтери стають прикладом солідарності, взаємодопомоги та патріотизму, а їхня робота позитивно впливає на імідж України як країни з активним та відповідальним громадянським суспільством.

Вторгнення Росії в Україну у 2022 році мало серйозний вплив на волонтерство в країні. Цей конфлікт став найбільшим випробуванням для українського суспільства та волонтерського руху. Під час війни була винесена на передній план необхідність надання невідкладної гуманітарної допомоги жителям постраждалих районів, евакуації мирного населення, забезпечення воїнів необхідними матеріалами та медичною допомогою. Військові операції також змусили волонтерів зосередитися на наданні допомоги військовим частинам, українській армії та добровольчим батальйонам. Зауважено зростання обсягів волонтерської діяльності та приваблення нових волонтерів, в тому числі з інших країн. Війна підтвердила важливість волонтерства як важливого компонента військового конфлікту та підтримки постраждалих громад. Законодавчі зміни також відбулися у зв'язку з війною. Уряд прийняв ряд постанов та законів, спрямованих на забезпечення прав та захисту волонтерів, спрощення процедур для отримання фінансової та матеріальної допомоги волонтерським організаціям. Також було встановлено механізми координації та співпраці між волонтерами та державними органами для ефективного реагування на ситуацію в зоні конфлікту.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

2.1. Основні показники волонтерської діяльності в Україні

За останні роки українські благодійні фонди та організації активно залучали громадськість до підтримки потерпілих від війни, військових, волонтерів та родин загиблих. Це допомогло створити сприятливі умови для розвитку благодійності та підтримки потреб української армії, добровольчих батальйонів, шпиталів, дитячих будинків та інших благодійних організацій. Разом з тим, благодійність стала більш поширеною не тільки серед населення, але й серед бізнесу та державних установ. Зокрема, чиновники та підприємці активно допомагають у розвитку благодійних проєктів та фінансової підтримки потерпілих від війни.

Повноцінне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року дало новий поштовх для розвитку волонтерського руху в Україні. Волонтери стали надійною опорою для армії та мирних жителів. Але водночас діяльність волонтерів та організацій, які їх залучають до своєї діяльності, має бути законодавчо врегульована та захищена через недосконалість сучасного законодавства.

Через загострення російсько-української війни в лютому 2022 року благодійність стала більш поширеною в Україні. Більшість мешканців України (84%) відзначили зростання масштабів благодійної діяльності. За порівнянням з 2021 роком, значення оцінок поширеності благодійності в країні зросло значно (з 4,5 до 7,8 у 2022 році). Така зміна стала можливою завдяки зростанню свідомості населення про те, як важливо допомагати людям, які потерпають від війни.

Благодійність українців традиційно більш поширена в центральних та західних областях країни. Однак у 2022 році Центральний регіон показав значне зростання та зрівнявся за рівнем благодійності з Західним регіоном. Цікаво, що мешканці Східного регіону оцінюють поширеність благодійності нижче, ніж інші мешканці України. Це може бути пов'язано з обмеженим доступом

благодійних організацій та волонтерських ініціатив до прифронтових областей, а також з недостатнім фінансовим потенціалом місцевого населення для підтримки сусідів та колег.

Статистика свідчить, що зростання масштабів благодійності найбільше помічають у Західному регіоні (86%), але також відзначається зростання в Центральному (84%) та Південному (81%) регіонах. У Східному регіоні зростання благодійності помічено менше - 74% тих, хто залишився там проживати до лютого 2022 року, та 68% тих, хто залишився на сході. Цікаво, що місцеві мешканці частіше говорять про зростання масштабів благодійності, ніж внутрішньо переміщені особи (83% проти 78%).

Рисунок 3. Оцінки поширеності благодійності за 10-бальною шкалою

Джерело: Складено автором на основі [26]

Зростання рівня благодійної допомоги в Україні є результатом організованої роботи благодійних організацій та волонтерських фондів, а також високої особистої участі та долучення соціального оточення. Відомості про кейси благодійної допомоги широко поширюються в соціальних мережах. Понад половина населення України особисто бере участь у благодійній або волонтерській роботі, а ще половина надає допомогу людям у своєму оточенні. Хоча рідше, але громадяни помічають й допомогу, яку надає український бізнес.

У сучасній Україні під терміном «волонтерська діяльність» зазвичай розуміють добровільну допомогу, яку надають громадяни та громадські організації, що пов'язана з допомогою цивільному населенню, переселенцям та

військовослужбовцям, які постраждали від військових конфліктів. Одночасно, можна виділити кілька характерних особливостей, які властиві волонтерській діяльності протягом 2014-2015 років, і які були викликані унікальними подіями та умовами, що створили потребу у волонтерській допомозі, а також відображали соціокультурні особливості українського суспільства [9].

Таблиця 2.1. Організації, які займаються волонтерством на теренах України:

Назва організації	Характеристика
1.«Червоний хрест»;	Міжнародна гуманітарна організація, яка працює в більш ніж 190 країнах світу. Основні характеристики - надання допомоги у разі катастроф, війн і конфліктів, захист прав людини, підтримка жертв насильства та конфліктів.
2. «Повернись живим»;	Фонд, який допомагає в пошуку і розшуку зниклих безвісти людей, в тому числі внаслідок воєнних конфліктів та природних катастроф. Основна характеристика - надання допомоги родинам зниклих безвісти людей.
3.«Волонтерська сотня»;	Організація, що займається допомогою військовим, які беруть участь в АТО/ООС, а також членам їх родин. Основні характеристики - забезпечення матеріальної та моральної підтримки військовим та їх родинам, допомога в організації зустрічей на передовій.
4. «Крила Феніксу»;	Фонд, що допомагає дітям з онкологічними та іншими важкими захворюваннями. Основні характеристики - надання фінансової допомоги на лікування, організація дозвіллевих заходів для дітей та їх родин.
5. «Народний проект»;	Фонд, який займається розвитком місцевих громад та соціальних проектів. Основні характеристики - фінансування та підтримка соціальних та громадських проектів, організація курсів підвищення кваліфікації для громадських активістів.

Джерело: Розроблено автором на основі [10]

Важливість волонтерства у світовому масштабі підтверджується визнанням волонтерства як суспільно корисної діяльності ООН. Це має бути ключовим компонентом будь-якої стратегії вирішення проблем. Бідність, сталий розвиток, охорона здоров'я, зменшення ризик у стихійних лих і раннє реагування, соціальна інтеграція, боротьба з соціальною нерівністю та

дискримінацією тощо. Це свідчить про включення волонтерства до національних планів розвитку як чинника досягнення цілей сталого розвитку [11].

Країнами з найбільш розвиненим волонтерським рухом прийнято вважати США, Великобританію та Нідерланди. Наприклад, у 1939 році Британський Червоний Хрест створив Об'єднану військову організацію, щоб ефективніше координувати свою діяльність у воєнний час. Організація відповідала за розподіл життєво важливих речей, таких як їжа, медикаменти, ковдри та одяг для людей у центрах невідкладної допомоги та лікарнях. У жовтні 1939 року Об'єднана військова організація створила спеціальний відділ, який відповідав за транспортування поранених. За час війни сотні машин швидкої допомоги були надані волонтерам для вивезення людей з небезпечних будівель, евакуації з -під обстрілів та надання першої медичної допомоги.[29]

Британський Червоний Хрест також створив Відділ жертв і зниклих безвісти для пошуку інформації про близьких. Члени сім'ї, які не знають про місцезнаходження близької людини, можуть скористатися цією послугою, щоб забезпечити свою безпеку. Волонтери Червоного Хреста надають послуги з розшуку в лікарнях і отримують від пацієнтів інформацію про зниклих безвісти, арешти і смерті. Волонтери також інформують сім'ї про хвороби і, якщо це іноземні солдати, надсилають листи за кордон.

Ще однією важливою частиною роботи Британського Червоного Хреста був відділ допомоги військовополоненим. Волонтери спакували 39 посилок і відправили їх військовополоненим за межі Великої Британії. Отримані книги, листи від рідних та спортивний інвентар покращили життя військовополонених та надали їм емоційну підтримку. У Великій Британії до кінця 1940-х років базові медичні та соціальні послуги надавали добровільні організації, діяльність яких доповнювала безпосередню допомогу сім'ям та громадам.

Під час Другої світової війни лікарні були розкидані в приватних будинках по всій Великобританії, від маленьких сіл до великих міст. Реабілітаційні центри були побудовані в приватних заміських будинках. Після війни, коли війська були

репатрійовані та інтегровані в нове суспільство, робота волонтерів не припинилася. Червоний Хрест збирав кошти і забезпечував постраждалих усім необхідним. Нині волонтерів більш із понад 100 країн світу об'єднано в глобальний світовий рух, який стає дедалі впливовішим.

У США, наприклад, близько 60% жінок і 50% чоловіків (3,6 години на тиждень) присвячують волонтерству приблизно 3,4 години на тиждень. У Канаді волонтери в середньому працюють 191 годину на рік, що еквівалентно 578 тисяч робочих місць з повною зайнятістю.

У Франції 19% старшого населення приймають участь у роботі волонтерських організацій (60% з них - регулярно) і витрачають на волонтерство понад 20 годин на місяць. У Німеччині третина населення (22 мільйони осіб) є волонтерами, беручи участь у волонтерських організаціях, проектах і групах самопомоги понад 15 годин на місяць. У Південній Кореї волонтерство коштує понад 2 млрд. доларів США на рік. США/рік. 26% громадян Японії є волонтерами, з яких 48% вважають волонтерство дуже корисним для свого особистого розвитку та суспільства в цілому. 72% ірландських волонтерів вважають, що вони роблять те, що ніколи не змогли б зробити оплачувані працівники. Загалом у світі понад 100 мільйонів дорослих людей щороку стають волонтерами. Волонтерська робота забезпечує соціальні вигоди та робить внесок у ВВП у розмірі 4-8%, що підтверджується практикою багатьох країн.

Серед європейських країн участь у волонтерстві найвища у Великій Британії (до 30%) та Ірландії (33%), де однією з найпопулярніших сфер є соціальний захист, хоча останніми роками також зростає участь у спортивних заходах та заходах із захисту довкілля.

У Франції, де 20% дорослого населення регулярно бере участь у волонтерській діяльності, волонтерство також є характерною рисою місцевих органів влади та урядових департаментів, а також поліції та органів громадської безпеки, посольств і консульств.

Найпопулярнішими сферами є проекти в галузі охорони здоров'я та реабілітації, боротьба з ізоляцією та дискримінацією, адаптація іммігрантів.

За попередніми знаннями, до вересня 2021 року деякі країни відомі своїм високим рівнем волонтерської діяльності. Ось кілька прикладів країн, які часто сприймаються як маючі високий відсоток волонтерів:

Таблиця 2.2. Відсоток населення, яке займається волонтерською діяльністю:

Країни	Відсоток
1. Канада	44%
2. Австралія	31%
3. США	30%
4. Нідерланди	37%
5. Нова Зеландія	15%

Джерело: Розроблено автором на основі [20]

Канада: Канада відома своєю активною волонтерською спільнотою. Згідно з даними Statistics Canada, близько 44% канадського населення старше 15 років займається волонтерською діяльністю. Австралія: Волонтерство має значну роль в австралійському суспільстві. Згідно з даними Australian Bureau of Statistics, понад 31% населення Австралії займаються волонтерською роботою. Сполучені Штати Америки: Волонтерство є поширеною практикою в США. Згідно з даними Corporation for National and Community Service, понад 30% американського населення здійснює волонтерську діяльність. Нідерланди: В Нідерландах також існує високий рівень волонтерської активності. За даними Netherlands Institute for Social Research, близько 37% населення віком від 15 років займається волонтерством. Нова Зеландія: Волонтерство має велике значення в новозеландському суспільстві. Згідно з даними New Zealand General Social Survey, близько 33% дорослого населення Нової Зеландії бере участь у

волонтерській діяльності [30]. Таким чином, волонтерська діяльність у світі є досить поширеною практикою.

2.2. Оцінка стану розвитку волонтерського руху

Стан волонтерського руху в Україні можна оцінити як досить активний та розвинений. Волонтери в Україні активно допомагають в різних сферах, зокрема, медицині, соціальній допомозі та війсьній справі. Проте, не зважаючи на активність та розвиток волонтерського руху в Україні, існують деякі проблеми, які ще потребують уваги та вирішення.

Наприклад, однією з проблем є недостатнє фінансування волонтерських проектів та програм. Також, іноді волонтери стикаються з відчуттям втоми та безсилля, оскільки вони працюють на добровільних засадах та не отримують достатньої підтримки з боку держави та інших структур. Загалом, волонтерський рух в Україні є важливим елементом громадянського суспільства та відіграє важливу роль у покращенні різних аспектів життя українців. Для подальшого розвитку волонтерського руху в Україні потрібна додаткова підтримка з боку держави та інших організацій, а також активна участь громадян у волонтерських проектах та програмах.

Таблиця 2.3. Соціально-демографічні характеристики волонтерства

Критерій	Показники
Стать:	Жіноча-57% Чоловіча- 43%
Вік:	18-29 років-16% 30-33 років-22% 40-49 років-20% 50-59 років-17% 60 і старші-25%
Освіта:	початкова-3% середня-21% середня спеціальна-24% вища, неповна вища-51% важко відповісти-1%

Джерело: Складено автором на основі: [26]

З початком війни на сході волонтерський рух в Україні став, без перебільшення, світовим відкриттям. Сьогодні, в час повної військової агресії, Російська Федерація є одним із символів віри та незламності духу нашого народу. Сьогодні волонтери роблять свій внесок у перемогу України та збереження її державності, не чекаючи винагороди [17].

Соціально-демографічні показники волонтерства включають характеристики людей, які займаються волонтерською діяльністю. Основні з них наступні: Вік: Волонтери можуть бути різного віку, проте найчастіше волонтерська діяльність пов'язана з молодіжними організаціями та ініціативами. За даними опитувань, найбільш активною групою волонтерів в Україні є молодь віком від 18 до 35 років.

Стать: Волонтерська діяльність є рівноправною для чоловіків та жінок. За даними опитувань, у волонтерських організаціях в Україні працює більше жінок, але участь чоловіків також велика.

Рівень освіти: Волонтери можуть мати різний рівень освіти, але зазвичай вони є людьми з вищою освітою або студентами вищих навчальних закладів.

Місце проживання: Волонтери можуть проживати як у містах, так і в селах та селищах. За даними опитувань, волонтерська діяльність є більш поширеною у великих містах та регіональних центрах.

Статус зайнятості: Волонтерська діяльність може бути як основним заняттям, так і додатковою діяльністю для людей, які працюють або навчаються.

Ці показники можуть бути корисні для розуміння складу та потреб волонтерського руху в Україні та впливати на стратегію розвитку волонтерської діяльності в різних сферах.

Як і в минулому році, найчастіше опитувані долучаються до благодійності, надаючи фінансову допомогу або надаючи продукти харчування, одяг, ліки тощо. Однак, у порівнянні з 2021 роком, зросла залученість до допомоги за всіма можливими способами, включаючи волонтерство, добрі вчинки, оплату гуманітарних потреб, надання притулку та збір пожертв. Крім того, все більше

людей організують благодійні заходи для збору коштів на підтримку потребуючих.

Під час повномасштабного вторгнення РФ в Україну у лютому-квітні 2022 року, відбулася друга хвиля підвищення волонтерства. Сотні тисяч людей знову почали волонтерити, щоб допомагати співгромадянам у боротьбі з російською агресією, надавати медичну та психологічну допомогу постраждалим, організувати евакуацію та забезпечувати житлом мільйонів внутрішньо переміщених осіб. Ця соціальна мобілізація відбувалася емоційно, за покликом душі, часто без офіційних документів, довідок, дозволів тощо. Така Інститут соціальної та політичної психології НАПН України провів дослідження, в результаті якого встановлено, що основними причинами, які зумовлюють неучасть громадян країни у волонтерській діяльності є наступні фактори (за розподілом відповідей на запитання «Якщо ви не займаєтеся волонтерством, то чому?»): Інститут соціальної та політичної психології НАПН України провів дослідження, в результаті якого встановлено, що основними причинами, які зумовлюють неучасть громадян країни у волонтерській діяльності є наступні фактори (за розподілом відповідей на запитання «Якщо ви не займаєтеся волонтерством, то чому?»):

- відсутність та обмеженість особистих можливостей надати допомогу – 37,0% респондентів;

- не знають, як саме допомогти – 9,8%;

- знають не бачать у цьому сенсу - 11,6%;

- переконання, що це повинна робити держава - 30,7%;

- не змогли визначитися з відповіддю - 8,4% [9].

Фактична участь населення країни у волонтерській діяльності може проявлятися:

- безпосередньо – збір коштів, речей, продуктів харчування, медикаментів, транспортування їх у зону АТО, догляд за пораненими та хворими, ремонт техніки;

-опосередкований – в організованих формах волонтерства людина може не брати участі, але за можливості може допомогти (переказати гроші, зробити інші пожертви, надати житло, здати кров) [11].

За останні 4 місяці після 24 лютого 2022 року, 65% мешканців України надавали фінансову допомогу, що є більшою кількістю, ніж за весь 2021 рік (56%). Найбільш активні благодійники знаходяться в центральних та західних регіонах країни. Люди працездатного віку більш схильні до благодійності, ніж пенсіонери, а люди з вищою освітою та більшим достатком частіше надають фінансову допомогу. Якщо рік тому лише 4% населення країни надійно довірили свої гроші благодійним фондам та волонтерам, то на сьогоднішній день ця цифра сягає 27% для волонтерів та 25% для благодійних фондів. У порівнянні з попереднім роком, небагато людей передають гроші безпосередньо в руки – 19% проти 32% цього річ.

За чотири місяці війни середня сума фінансової допомоги, яку надавали громадяни України, склала 5870 грн на одну дорослу особу, або 9730 грн на одного благодійника. Більшість пожертв складала від 1000 до 3000 грн. За останній рік такі пожертви зросли в дев'ять разів.

Третина (33%) респондентів переказувала гроші своїм знайомим, ще третина (37%) - незнайомим людям, а решта допомагала і тим, і іншим. [26].

Зараз громадянам України складно передбачити, як зміняться їх пожертвування після закінчення війни. Ймовірно, що загальний обсяг пожертвувань зменшиться, оскільки 24% респондентів планують зменшити свої внески, 6% - повністю припинити їх, а тільки 8% збільшити.

Було проведене опитування «Як ви вважаєте, якими будуть ваші пожертви після завершення війни?»

Таблиця 2.3. Результати опитування:

Варіанти відповідей:	Результати
«Я продовжу жертвувати кошти у більшому обсязі»	8,4%
«Я продовжу жертвувати кошти у тому ж обсязі, що й під час війни»	33,4%
«Я продовжу жертвувати кошти, але у менших розмірах»	24%
«Я перестану жертвувати кошти»	5,6%
«Важко відповісти»	28,6%

Джерело: Складено автором на основі: [9]

Після закінчення війни кількість волонтерів зменшиться порівняно з періодом конфлікту, але залишиться на рівні, що перевищує кількість волонтерів до початку війни. За прогнозами, не менше 23% українців продовжать займатися волонтерською діяльністю (що становить зростання порівняно з 5% у 2021 році). З-поміж теперішніх волонтерів, 8% планують збільшити свої зусилля, 35% – працювати з меншою інтенсивністю, а 26% – продовжувати працювати з тією самою інтенсивністю.

На другому етапі війни, з травня 2022 року, коли бойові дії були локалізовані на лінії фронту від Харківської та Донецької областей до Херсонської області, значна кількість внутрішньо переміщених осіб знайшли притулок за кордоном або почали повертатися в міста, де це сталося. Можливо, роль волонтерства дещо змінилася.

Зараз волонтерські організації дуже спеціалізовані і часто заміщують незавершений інституційний потенціал держави у різних сферах. Наприклад, вони забезпечують бійців на фронті необхідним матеріально-технічним

забезпеченням, надають медичну допомогу пораненим та постраждалим, а також надають матеріальну та психологічну підтримку внутрішньо переміщеним особам. [18]

Діяльність волонтерських організацій, які забезпечують стабільність фону для перемоги на фронті, суттєво відрізняється від схеми 2014-2015 рр. По-перше, волонтерські організації спеціалізуються на допомозі одному чи кільком підрозділам Збройних Сил України, а не добровольчим батальйонам.

По-друге, волонтерські організації спеціалізуються на певних видах допомоги, наприклад, одні надають військову техніку, інші – додаткове харчування та одяг тощо. По-третє, волонтерські організації, на відміну від 2014-2015 років, мають мозаїчне фінансування – значну роль відіграє фандрайзинг. на акаунт через соціальні мережі – краудфандинг, додатково використовують кошти благодійного бізнесу та надають гранти від міжнародних організацій.

Волонтерський рух в Україні відображає нові соціальні тенденції постіндустріального суспільства, що ґрунтується на мережевій структурі та складається з симпатиків, а не з формальних членів. Він відрізняється від політичних партій та громадських організацій тим, що фінансується виключно добровільними пожертвуваннями громадян та міжнародних організацій.

Деякі волонтери, які є відомими людьми та блогерами, конкурують з представниками державної влади в публічному просторі. Проте, Верховна Рада не є новим викликом для внутрішньої політики в умовах надзвичайного стану, а є виключно соціальною. ВР можна порівняти з рухами в Європейському Союзі, США та інших демократичних країнах світу, оскільки вона має спільні риси з цими рухами.

За даними відкритих джерел загальний обсяг гуманітарної допомоги Україні у січні – травні 2022 року становить 3,9 тис. т. Надходження допомоги зареєстровано для 180 благодійних фондів та організацій з 29 країн-донорів, що є дуже позитивним. [19]

Масовий громадський волонтерський рух в Україні є мережевим, складається із симпатиків, а не членів, має мозаїчне фінансування і, незважаючи на певні недоліки та скандали, є проявом реальних демократичних процесів, спрямованих на забезпечення стабільності фону для перемоги наперед.

РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УМОВ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ

3.1. Зарубіжний досвід розвитку волонтерського руху

Розвиток волонтерського руху є актуальною темою в багатьох країнах світу. У світі існують різні моделі розвитку волонтерської діяльності, але загалом можна виділити кілька типів.

Один з найбільш розвинутих типів волонтерського руху є модель, де волонтери мають значний вплив на рішення, прийняті на різних рівнях влади, і діють у тісному співробітництві з урядом. Ця модель розвитку волонтерства характерна для країн Західної Європи та Північної Америки. Інший тип моделі розвитку волонтерського руху – це модель, де громадські організації є незалежними від уряду та мають значний вплив на прийняття рішень. Ця модель розвитку волонтерства характерна для країн Східної Європи. Третій тип моделі розвитку волонтерства – це модель, де волонтери мають значний вплив на прийняття рішень, але не співпрацюють з урядом та громадськими організаціями. Ця модель розвитку волонтерства характерна для країн з розвинутою демократією, де громадяни використовують волонтерську діяльність для вирішення соціальних проблем і незадоволеності роботою уряду.

Також варто зазначити, що в багатьох країнах світу існують державні програми та законодавчі акти, що регулюють діяльність волонтерів та волонтерських організацій.

Такі програми передбачають фінансову підтримку волонтерських ініціатив, забезпечення захисту прав та інтересів волонтерів, сприяння взаємодії між державним сектором та громадськими ініціативами. Наприклад, в Сполучених Штатах Америки існує Національна служба волонтерів (National Service), яка забезпечує фінансову та технічну підтримку волонтерських ініціатив та організацій.

У Великій Британії діє Волонтерська служба (Volunteering Service), яка надає інформаційну та організаційну підтримку волонтерським ініціативам та

забезпечує їхню координацію з державними програмами. Крім того, у розвинених країнах волонтерство використовується як ефективний інструмент розвитку соціально-економічних проєктів. Волонтери активно залучаються до реалізації програм з екології, освіти, медицини та соціального захисту. Волонтери стають важливим ланком у впровадженні нових технологій та інновацій, зокрема в галузі інформаційних технологій.

Отже, досвід зарубіжних країн показує, що волонтерство є важливим елементом громадської активності та соціального розвитку. Волонтерський рух сприяє підвищенню рівня соціальної свідомості та активності громадян, покращення якості життя та збільшення соціальної включеності, зниження рівня безробіття та бідності, підтримує розвиток громадської самодіяльності та сприяє побудові демократичного суспільства.

У країнах з розвинутою волонтерською культурою волонтерство є не тільки добровільним заняттям, але й широко визнаним соціальним феноменом. У таких країнах волонтерство є однією з головних форм громадської участі в управлінні суспільством та допомоги людям у потребі.

Особливо розвинений волонтерський рух є в країнах Західної Європи та Північної Америки, де волонтери активно допомагають у різних сферах життя: в соціальній сфері, медицині, культурі, спорті, екології, туризмі та інших. У багатьох країнах волонтерство є важливою частиною освітньої програми, що допомагає молоді знайти своє місце в житті та розвинути свої професійні та соціальні навички.

Наприклад, у США національна програма "Peace Corps" діє вже більше 60 років та забезпечує можливість молодим американцям працювати волонтерами в різних країнах світу. У Великобританії діє багато національних та місцевих організацій, що координують діяльність волонтерів, а також надають підтримку та допомогу громадським ініціативам.

У країнах Скандинавії волонтерство є надзвичайно популярним і добре розвинутим. Наприклад, в Швеції понад 50% населення взяло участь у

волонтерській діяльності протягом останнього року, а в Норвегії ця цифра становить більше 40%, у країнах Скандинавії держава активно сприяє розвитку волонтерства, надаючи підтримку та фінансування різних волонтерських ініціатив. Також в цих країнах розвинені волонтерські мережі, які сприяють координації діяльності волонтерів та обміну досвідом. Волонтерство в Скандинавії використовується не тільки для підтримки благодійних проєктів, але і для розвитку громадських ініціатив, екологічних та соціальних програм.

У Фінляндії волонтерство вважається нормою для багатьох людей, а не просто винятковою діяльністю. У цій країні більше половини населення беруть участь у якійсь формі волонтерства, а це приблизно 3 мільйони людей. Це може бути навіть як підтримка сусідів у повсякденному житті, так і більш офіційні дії, наприклад, волонтерство в благодійних організаціях або робота на виборчих дільницях. Крім того, у Фінляндії існує поняття "Talkoo", яке означає добровільну роботу, яку виконують групи людей на користь громади.

У Швеції близько 2 мільйонів людей беруть участь у волонтерській діяльності, а це приблизно 20% населення країни. У Швеції існує також поняття "föreningsliv", що означає культуру громадської діяльності та організаційне життя, яке підтримується волонтерами.

Данія також має високий рівень волонтерства, де більше 30% дорослого населення беруть участь в цій діяльності. Волонтерство у Данії включає в себе різноманітні сфери, від роботи в благодійних організаціях до підтримки викладачів у школах.

Німеччині волонтерство має довгу традицію та велике значення для соціальної і культурної сфер життя. Волонтерство регулюється законодавством та забезпечується широкою мережею організацій та ініціатив. Наприклад, волонтерська служба (Freiwilliges Soziales Jahr) дає молодим людям можливість провести рік в різних соціальних установах, отримуючи досвід та заробляючи стипендію.

Зарубіжний досвід показує, що волонтерство може стати потужним інструментом розвитку громадського сектору та підвищення рівня соціальної свідомості та активності громадян. Країни Скандинавії є прикладом того, як волонтерство може бути включене в систему державного управління та забезпечувати підтримку громадським організаціям та програмам, спрямованим на розвиток громади.

Зокрема, Україні можна взяти на увагу наступні аспекти зарубіжного досвіду волонтерства:

1. Розвиток законодавчої бази. У багатьох країнах законодавство щодо волонтерства є досить розвиненим, що дозволяє забезпечити правову захищеність волонтерів, створювати сприятливі умови для їхньої діяльності та підтримувати розвиток громадських організацій.
2. Сприяння розвитку волонтерських програм. У деяких країнах державні органи забезпечують фінансову та іншу підтримку для розвитку волонтерських програм, що дозволяє залучати більше волонтерів та створювати нові можливості для їхньої діяльності.
3. Розвиток культури волонтерства. У багатьох країнах волонтерство є поширеним явищем, що зумовлено великою кількістю можливостей для волонтерської діяльності та підтримкою з боку держави та громадськості. Розвиток культури волонтерства дозволяє залучати більше людей до цієї діяльності та створювати сприятливі умови для їхнього розвитку.
4. Залучення молоді до волонтерства є однією з ключових стратегій розвитку цього руху. Молодь має великий потенціал для волонтерської діяльності, оскільки вона часто має більш гнучкий графік та більшу енергію і мотивацію для роботи на благо громади. Залучення молоді до волонтерської діяльності може мати позитивний вплив на саму молодь, а також на громаду в цілому.

У багатьох країнах світу існують програми та проекти, які спрямовані на залучення молоді до волонтерської діяльності. Наприклад, у США діє програма

"Мирний корпус", яка залучає молодих людей до волонтерської діяльності в різних країнах світу. У Великобританії діє програма "National Citizen Service", яка надає молоді можливість провести літо, присвячене волонтерській діяльності та розвитку навичок лідерства.

Україна також має свої успішні проекти залучення молоді до волонтерської діяльності. Наприклад, програма "Студенти мають право на вибір" допомагає студентам залучатись до різних волонтерських проектів, які сприяють розвитку місцевих громад.

Ці організації займалися створенням дитячих хоспісів, допомогою самотнім матерям та іншими справами. Наприклад, кампанія "Дитяча година" пропонувала кожному пожертвувати свій заробіток за одну годину робочого часу на Міжнародний молодіжний фонд, щоб підтримати дітей вулиці та дітей з неблагополучних сімей. Ця акція знайшла широку підтримку не тільки в США, але й у багатьох інших країнах [16; 17].

В Європейському Союзі волонтерський рух також користується великою популярністю серед населення. 2011 р. було проголошено Роком волонтерства, а його цілями стали:

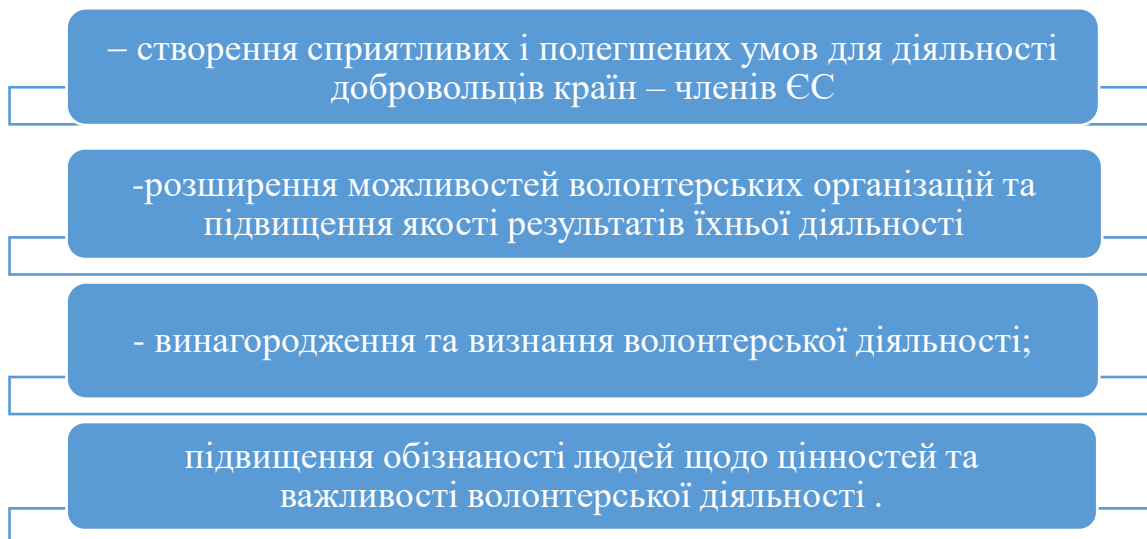

Рисунок 5.Цілі волонтерства в ЄС.

Джерело:Розроблено автором на основі [18]

У січні 2001 р. на XVI Всесвітній конференції волонтерів було прийнято Декларацію про волонтерську діяльність. У ній міститься заклик до ООН, лідерів урядів, бізнесу, преси, закладів освіти, релігійних і громадських організацій сприяти розвитку волонтерського руху у світі як інструменту зміцнення інститутів вільного громадянського суспільства. Документ ставить завдання перед волонтерами:

- збільшення залучення всієї спільноти до процесу визначення та розгляду наявних проблем;
- заохочення молоді до лідерства через надання послуг протягом більшої частини життя;
- надання слова тим, які не можуть за себе говорити; • надання можливості всім займатися волонтерською діяльністю;
- додати, але не замінити відповідальності інших секторів та зусиль оплачуваних працівників [20].

Варто відзначити, що в країнах, таких як США, Канада, Австралія, Англія, Італія, Японія та інші розвинуті країни, волонтерський рух отримує значну підтримку від органів державної влади. Така підтримка базується на тому, що волонтерство сприяє підтримці та укріпленню основних принципів демократії, в першу чергу тим, що залучає велику кількість громадян до процесу прийняття рішень. Уряди цих країн приймають законодавчі акти, що стимулюють розвиток волонтерського руху, створюють систему державних волонтерських центрів та спеціальних волонтерських програм. [21]

Отже, зарубіжний досвід розвитку волонтерського руху демонструє, що волонтерський рух може бути важливим інструментом для надання допомоги громаді та розвитку соціально відповідальної поведінки в суспільстві. В розвинутих країнах світу волонтерські рухи успішно працюють у різних галузях, таких як охорона здоров'я, освіта та соціальна підтримка.

3.2. Заходи щодо забезпечення умов розвитку волонтерського руху

Україна пережила значний підйом волонтерського руху після анексії Росією територій України та військової агресії в 2014 році, який знову спалахнув під час повномасштабної війни Росії проти України в 2022 році. Волонтери активно співпрацюють з державними інституціями та місцевими органами самоврядування, щоб підтримувати Збройні сили України та сили територіальної оборони, забезпечувати соціальний захист населення та надавати гуманітарну та медичну допомогу в населених пунктах, а також допомагати тимчасово переміщеним особам адаптуватися до нових умов життя. Ця програма має на меті забезпечити сильний розвиток волонтерського руху та зробити його постійно діючим. Крім того, вона надасть підтримку активістам, які працюють у цьому напрямку.

Вирішення багатьох проблем ускладнюється, насамперед, високою корумпованістю державних інституцій та суспільства в цілому; процедури та положення, які не сприяють реальній зацікавленості владних структур та окремих посадових осіб в ефективному виконанні ними своїх повноважень і обов'язків та прояві ініціативи у вирішенні поставлених перед ними завдань. Успішний розвиток волонтерського руху та ініціатив залежить від того, наскільки чуйною є влада та готова реагувати на тиск волонтерської спільноти. За певних умов влада може стимулювати дії волонтерів, що допомагає забезпечити успіх волонтерської діяльності.

Отже, на мою думку, для покращення волонтерського руху в Україні можна рекомендувати наступні кроки:

1. Забезпечення правового захисту волонтерів та розробка спеціальних законів та положень, що регулюють волонтерську діяльність.

Забезпечення правового захисту волонтерів передбачає розробку та прийняття спеціальних законів, які би регулювали волонтерську діяльність та визначали права та обов'язки волонтерів. Зокрема, такі закони мають забезпечувати захист волонтерів від правопорушень, здійснених в процесі

виконання волонтерської діяльності, а також визначати юридичний статус волонтерів.

2. Розробка та впровадження програм підтримки волонтерів та волонтерських ініціатив, включаючи фінансову, матеріальну, інформаційну, освітню та інші види підтримки.

Програми підтримки волонтерів та волонтерських ініціатив можуть містити різноманітні заходи, які забезпечують фінансову, матеріальну, інформаційну, освітню та інші види підтримки для волонтерів. Наприклад, це можуть бути фінансові гранти, забезпечення матеріалами та інструментами для виконання волонтерської діяльності, організація тренінгів та семінарів для розвитку професійних навичок волонтерів, а також інші заходи, які можуть сприяти підвищенню ефективності волонтерської діяльності.

3. Розвиток спеціалізованої освіти та тренінгів для волонтерів, які б забезпечували підготовку та розвиток професійних навичок, необхідних для ефективної роботи в громадських проектах та ініціативах.

Організація спеціалізованих тренінгів та семінарів для волонтерів є дуже важливою для підготовки та розвитку професійних навичок волонтерів. Це може включати навчання навичкам лідерства, комунікації, проектного менеджменту, організації заходів та інших важливих аспектів волонтерської діяльності.

4. Створення механізмів взаємодії між волонтерськими організаціями та органами влади та бізнесу з метою співпраці та спільної реалізації проектів.

Важливим кроком у підтримці волонтерського руху є створення механізмів взаємодії між волонтерськими організаціями, органами влади та бізнесу. Це може включати створення форумів для діалогу та обміну досвідом, залучення волонтерів до роботи над проектами, що спрямовані

на розвиток громади, та створення спеціальних програм співпраці між органами влади, бізнесом та волонтерськими організаціями.

5. Популяризація волонтерської діяльності в суспільстві та залучення громадян до участі у волонтерських ініціативах, в тому числі через медіа, соціальні мережі, організацію волонтерських фестивалів та інших масових заходів.

Одним із ключових аспектів покращення волонтерського руху в Україні є залучення громадян до участі в волонтерських ініціативах та популяризація волонтерства в суспільстві. Це можна зробити за допомогою різних методів та інструментів, таких як:

-Медіа та соціальні мережі: потрібно проводити інформаційну роботу серед громадян та забезпечити постійне популяризування волонтерства в ЗМІ та соціальних мережах. Також можна створити спеціальні волонтерські групи та сторінки в соціальних мережах для залучення нових волонтерів та координації їх діяльності.

-Організація волонтерських фестивалів та інших масових заходів: такі заходи допоможуть залучити увагу громадян до волонтерської діяльності, позитивно презентувати волонтерство та створити можливості для знайомства та спілкування між волонтерами.

-Волонтерські організації можуть організовувати різні проекти та ініціативи залучення громадян до волонтерської діяльності, наприклад, проводити інформаційні кампанії, тренінги, семінари, зустрічі з волонтерами тощо

6. Розвиток інтернаціонального волонтерства та сприяння міжнародній взаємодії в цій сфері.

Для розвитку волонтерства в Україні необхідно сприяти міжнародній взаємодії в цій сфері та розвивати інтернаціональне волонтерство.

Зокрема, можна рекомендувати наступні кроки:

-Створення міжнародних програм обміну волонтерами для взаємного пізнання різних культур та набуття нових навичок.

-Проведення міжнародних волонтерських проєктів, які б забезпечували можливість волонтерам з України брати участь у проєктах в інших країнах та співпрацювати з волонтерами з різних країн світу.

-Розвиток партнерства між волонтерськими організаціями з різних країн, зокрема, шляхом обміну досвідом та інформацією про найкращі практики волонтерської діяльності.

-Підтримка українських волонтерів у здійсненні міжнародних волонтерських проєктів та програм, які забезпечують навчання та набуття нових навичок.

-Створення спеціалізованих міжнародних центрів волонтерства, які б забезпечували координацію міжнародної волонтерської діяльності та надавали підтримку волонтерам з різних країн. [23]

Також законодавчі акти потребують таких змін.

Трудові гарантії:

Українські волонтери, які допомагають під час війни, не мають трудових гарантій і часто стикаються з труднощами в поєднанні волонтерства з найманою працею. Багато роботодавців не розуміють, що волонтерство є громадським обов'язком і можуть звільнити людей за те, що вони допомагають на передовій. Для того, щоб запобігти цим проблемам, необхідно внести зміни до трудового законодавства та надати волонтерам трудові гарантії, зокрема збереження робочого місця та середнього заробітку на час виконання громадського обов'язку.

Ще одним викликом для волонтерів є труднощі з доставкою гуманітарних вантажів, які пов'язані з багатьма факторами, такими як дефіцит пального та відсутність перевізників. Ми вважаємо, що вирішення цієї проблеми може бути досягнуте через налагодження взаємодії між волонтерами та місцевою владою.

Додатково можна зазначити, що під час війни важливо також забезпечити безпеку волонтерів, які допомагають на передовій. Для цього необхідно встановити відповідні механізми захисту волонтерів та визначити їх статус з точки зору законодавства. Також важливо забезпечити волонтерів необхідними матеріальними та технічними ресурсами, які дозволяють їм ефективно та безпечно виконувати свої обов'язки. Крім того, важливо створити умови для психологічної підтримки волонтерів, які працюють на передовій. Війна може сильно вплинути на психіку людини, і волонтери, які допомагають на передовій, є високоризиковою групою в цьому плані. Тому потрібно забезпечити їм доступ до психологічної допомоги та консультування, а також надати можливість відпочити та відновитися після напруженого періоду роботи. Нарешті, важливо створити ефективну систему моніторингу та оцінки діяльності волонтерів на передовій. Це дозволить оцінити ефективність їх роботи та виявити можливі проблеми та недоліки в роботі з метою їх подальшого виправлення. Така система моніторингу може бути корисною не тільки для самого волонтера, але й для організацій, які займаються координацією діяльності волонтерів на передовій.

Врегулювання контролю волонтерської діяльності.

На жаль, останнім часом виникають ситуації, коли правоохоронні органи порушують кримінальні справи проти волонтерів без підстав, підозрюючи їх в зловживанні гуманітарною допомогою, благодійними внесками або безкоштовною допомогою згідно зі статтею 201-2 Кримінального кодексу України[24].

Таблиця 3.1. Заходи щодо забезпечення умов розвитку волонтерського руху :

Заходи:	Реалізація:
1. Створення сприятливого законодавчого середовища:	правове регулювання волонтерської діяльності, розвиток державної політики щодо підтримки волонтерства.
2. Розвиток волонтерських організацій:	забезпечення фінансової та інфраструктурної підтримки, розвиток кадрової політики, підвищення рівня професіоналізму та кваліфікації працівників.
3. Пропаганда волонтерства:	створення інформаційних кампаній та просування волонтерства через ЗМІ, віртуальні платформи та соціальні мережі.
4. Підтримка волонтерської діяльності:	забезпечення волонтерів страховим захистом та іншими формами підтримки, створення механізмів взаємодії між волонтерами та державними структурами
5. Розвиток волонтерської інфраструктури:	створення мережі волонтерських центрів, забезпечення доступу до матеріально-технічних ресурсів, розробка методичних матеріалів та програм навчання для волонтерів.
6. Розробка імпаکت-метрик та оцінка ефективності волонтерської діяльності:	забезпечення контролю та оцінки результатів волонтерської діяльності, що дозволить підвищити її ефективність та якість.

Джерело: складено автором на основі [24]

Ці заходи допоможуть забезпечити розвиток волонтерського руху та зробити його більш привабливим для людей, які бажають долучитися до волонтерської діяльності.

Заходи, що були наведені, можуть сприяти створенню сприятливого середовища для розвитку волонтерського руху. Для досягнення успіху у цій

сфері необхідно поєднувати зусилля державних органів, громадських та волонтерських організацій, а також інших зацікавлених сторін. Крім того, необхідно забезпечити сталий фінансовий та інфраструктурний розвиток волонтерських організацій, підвищувати рівень професіоналізму та кваліфікації працівників, залучати громадян до волонтерської діяльності та розвивати міжнародну співпрацю. Такі заходи можуть допомогти створити потужну волонтерську спільноту, яка зможе значно внести вклад у розвиток суспільства і поліпшення якості життя людей.

ВИСНОВКИ

Загалом, можна зробити висновок, що волонтерська діяльність є дуже важливим елементом розвитку суспільства і має значний вплив на політичний, економічний та соціальний розвиток країни.

Волонтерство - це форма безоплатної добровільної діяльності особи або групи осіб, спрямована на надання допомоги, підтримки, розвитку чи захисту інших осіб, громади чи суспільства в цілому. Історично, волонтерство почалося як добровільна допомога приватних осіб, громадських діячів та меценатів. Сьогодні волонтерський рух є більш структурованим і організованим, з дотриманням визнаних принципів та стандартів. Волонтерство є важливим елементом розвитку громадянського суспільства, і важливо забезпечувати умови для розвитку волонтерського руху, щоб громадяни мали можливість виконувати свої громадянські обов'язки та допомагати соціально незахищеним верствам населення.

Волонтерство - це безоплатна та добровільна допомога, надана фізичними особами на засадах альтруїзму, з метою покращення життя соціально незахищених груп населення. Головною ознакою волонтерської роботи є добровільність, тобто людина залучається до цієї діяльності тільки за власним бажанням і виконує покладену на неї роботу без оплати. Головною метою волонтерства є захист прав та свобод людини, надання їй підтримки як матеріальної, так і психологічної, а також виконання громадянських обов'язків.

Важливо зазначити, що волонтерство є взаємовигідним для обох сторін – як для осіб, які отримують допомогу, так і для волонтерів, які набувають нових знань та досвіду, розширюють свої соціальні контакти та відчують задоволення від того, що допомагають іншим. Крім того, волонтерство є важливим фактором розвитку громади, адже за допомогою волонтерської діяльності можна вирішувати низку соціальних проблем та реалізовувати соціальні проекти, які забезпечують благоустрій місцевості та поліпшення якості життя громади в цілому.

За останні роки, волонтерський рух став все більш актуальним у багатьох країнах світу. Це стало можливим завдяки підвищенню рівня свідомості населення про проблеми, що стикаються зі суспільством, та потребу в ефективних рішеннях цих проблем. Завдяки волонтерській діяльності багато людей отримали допомогу у різних галузях: в охороні здоров'я, соціальній сфері, освіті, культурі, захисті навколишнього середовища тощо. Волонтерські організації допомагають у формуванні громадської думки, організують культурні та спортивні події, проводять освітні проекти, допомагають у подоланні наслідків катастроф, конфліктів та війн. Волонтерська діяльність дає можливість людям зробити свій внесок у покращення суспільства, знайти нових друзів, зробити нові враження та навички. Багато людей, які беруть участь у волонтерському русі, кажуть, що це допомагає їм бути кращими людьми, більш толерантними та розуміючими, а також розвиває в них лідерські якості та відповідальність.

У дипломній роботі було розглянуто волонтерський рух в Україні. Було проаналізовано історичні аспекти виникнення волонтерської діяльності та її розвиток в Україні. Також було досліджено основні принципи, якими керуються волонтери, та їхню роль у розвитку суспільства.

Волонтерський рух в Україні є досить розвиненим та має значний вплив на суспільство. Волонтери допомагають у вирішенні соціальних проблем та природних катастроф, зменшують відстань між урядом та населенням, формують громадську свідомість та підвищують культуру доброчинності. На жаль, волонтерська діяльність ще не є достатньою розвинутою в Україні. У більшості випадків волонтерські організації працюють на добровільних засадах та не отримують достатньої підтримки від держави. Тому, для подальшого розвитку волонтерського руху в Україні необхідно забезпечити підтримку держави, надати можливості для розвитку волонтерських організацій, використовувати волонтерський досвід для вирішення соціальних проблем та формувати культуру доброчинності серед українського населення.

Отже, волонтерський рух в Україні має значний потенціал для розвитку та здатність вирішувати соціальні проблеми та кризові ситуації. Проте, для досягнення максимальних результатів необхідно забезпечити підтримку держави та відповідні умови для розвитку волонтерської діяльності.

На сьогоднішній день в Україні волонтерський рух продовжує активно розвиватись, залучаючи все більше людей, і виконуючи важливі соціальні та громадські функції. Волонтери займаються різними справами: вони допомагають людям, які постраждали від війни на Донбасі, розвивають громадські ініціативи, допомагають тваринам, беруть участь у прибиранні міст та сіл від сміття, проводять благодійні акції та збирають кошти на лікування хворих дітей. У волонтерському русі в Україні є деякі проблеми, серед яких можна виділити недостатнє фінансування та відсутність державної підтримки, а також нестабільність законодавчої бази.

Однак, не зважаючи на ці проблеми, волонтери продовжують виконувати свої соціальні та громадські функції, сприяючи розвитку України та зміцненню громадського сектору.

У висновку можна зазначити, що волонтерський рух в Україні має великий потенціал для розвитку та зростання, і його важливість для українського суспільства важко переоцінити. Продовження розвитку волонтерського руху у нашій країні потребує більшої уваги та підтримки з боку держави та бізнесу, а також залучення нових людей до волонтерського руху та розвитку нових ініціатив.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зверева, І. (2015). Волонтерство як спосіб прояву громадянського самоврядування. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: "Юридичні науки", (13), 41-44.
2. Лях Т. (2016). Особливості організації волонтерського руху в Україні. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Філософія", (1), 97-100.
3. Лях Т. Л. Мотивація до волонтерської діяльності / Т. Л. Лях // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2012. – №22.
4. "Волонтерство: сучасні тенденції та проблеми" Ю. Ковальчук, М. Ковальчук, О. Клименко та ін. (2018).
5. Т. Посібник волонтера / В. В. Вашкович, О.Ю. Василенко, Т. О. Карабін, Я. В. Лазур, В. В. Манзюк, В. М. Рошканюк. –Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022.
6. Буркова, Л. (2019). Соціальна роль волонтерства в сучасному суспільстві. Молодий вчений, (10), 6-8.
7. Закон України «Про волонтерську діяльність»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>.
8. URL: <https://www.unv.org/swvr/volunteers-count-their-work-deserves-be-counted>
9. URL: <https://www.prostir.ua/?news=volonterstvo-v-ukrajini-pid-zahrozoyu-yaki-ryzyky-nesut-novi-zakonodavchi-initsiatyvy-schodo-pidtrymky-volonterskoji-diyalnosti>
10. Горелов Д., Корнієвський О. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики: аналіт. доп. Київ : НІСД, 2015. С. 16.

11. Денисенко А. О., Кін О. М. Деякі аспекти військового волонтерства в Україні. Соціальні аспекти військово-професійної діяльності сектора безпеки і оборони: виклики сьогодення : зб. тез. доп. І Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 20 трав. 2021 р. Харків, 2021. С. 135–137.
12. Попова С. М. Волонтерська діяльність в умовах війни на території України. Проблеми сучасної поліцейстики: тези доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 квіт. 2022 р.). Харків, 2022. С. 114–118.
13. Українське волонтерство-явище унікальне. Йому завдячуємо суверенітетом. 2017. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2324579-ukrainske-volonterstvo-avise-unikalnejomu-zavdacuemosuverenitetom.html>
14. Котляр А. Елла Лібанова: «Треба стимулювати економію» / А. Котляр // Дзеркало тижня. Україна. – 2015. – № 10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.zn.ua/socium/ellalibanova-nuzhno-stimulirovat-ekonomiyu-.html>
15. Eberly D.J. National Youth Service in the 20th and 21st centuries / D.J. Eberly. – New-York : Routledge, 2005. – 356 p.
16. Філантропічні фонди та спонсорські організації США. [Довідник]. - М.: Ін-т США та Канади PAI, 1997. - 230 с.
17. European Year of Volunteering. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/citizenship/european-year-of-volunteering/index_en.htm
18. Freiwilliges Soziales Jahr (FSJ) oder Freiwilliges Ökologisches Jahr (FÖJ). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/f_jfg/gesamt.pdf
19. Декларація про волонтерську діяльність, прийнята на ХУІ Всесвітній конференції волонтерів у січні 2001 р.
20. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики: аналіт. доп. — К.: НІСД, 2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gromadyanske-suspilstvo/volonterskiy-rukh-svitoviy-dosvid-ta-ukrainski-gromadyanski>

21. Freiwilliges Soziales Jahr (FSJ) oder Freiwilliges Ökologisches Jahr (FOJ) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.gesetzeinternet.de/bundesrecht/f_jfg/gesamt
22. Програма сприяння розвитку волонтерства [Електронний ресурс]- Режим доступу: <https://rm.coe.int/municipal-programme-on-promotion-of-volunteer-activities/1680a84b7b>
23. Стаття «Підтримати небайдужих: як допомогти розвитку волонтерського руху» [Електронний ресурс]- Режим доступу: <https://mind.ua/openmind/20241526-pidtrimati-nebajduzhih-yak-dopomogti-rozvitku-volonterskogo-ruhu>
24. Бондаренко, З. Волонтерство як соціально-педагогічне явище. Науковий вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Педагогіка і психологія, (2015). (32), 7-10.
25. Вайнілович, Н. Організаційно-правові форми волонтерської діяльності в Україні. Право України, (2015), (5).
26. URL: <https://zagoriy.foundation/wpcontent/uploads/2022/08/doslidzhennya-2022-1.pdf>
27. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/496565_674349
28. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1491359>
29. БУЗДУГАН Я. Еволюція світового волонтерського руху (2015).
30. Міжнародний досвід волонтерської діяльності. Політологія. – 2015.

Ім'я користувача: Соціоекономіки та управління персоналом Кицак Та...	ID перевірки: 1015273451
Дата перевірки: 26.05.2023 13:38:31 EEST	Тип перевірки: Doc vs Internet + Library
Дата звіту: 26.05.2023 13:39:51 EEST	ID користувача: 100005733

Назва документа: Смоляр_керівник_Кирилюк

Кількість сторінок: 46 Кількість слів: 10260 Кількість символів: 81163 Розмір файлу: 113.47 KB ID файлу: 1014947030

7.23% Схожість

Найбільша схожість: 1.14% з Інтернет-джерелом (<https://ela.kpi.ua/handle/123456789/27256>)

6.62% Джерела з Інтернету	122	Сторінка 48
4.04% Джерела з Бібліотеки	105	Сторінка 49

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Ім'я користувача:
Соціоекономіки та управління персоналом Кицак Та...

ID перевірки:
1015273451

Дата перевірки:
26.05.2023 13:38:31 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
26.05.2023 13:39:51 EEST

ID користувача:
100005733

Назва документа: Смоляр_керівник_Кирилюк

Кількість сторінок: 46 Кількість слів: 10260 Кількість символів: 81163 Розмір файлу: 113.47 KB ID файлу: 1014947030

7.23% Схожість

Найбільша схожість: 1.14% з Інтернет-джерелом (<https://ela.kpi.ua/handle/123456789/27256>)

6.62% Джерела з Інтернету 122 Сторінка 48

4.04% Джерела з Бібліотеки 105 Сторінка 49

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел